

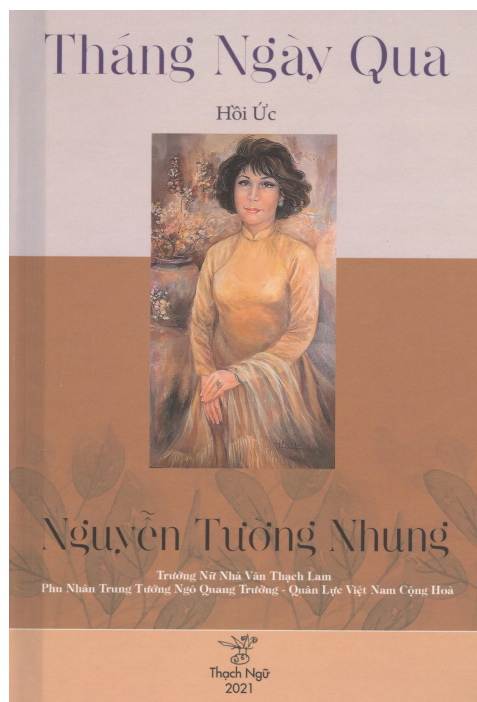
Về *Tháng Ngày Qua*, hồi ức của Nguyễn Tường Nhung

GS. TRẦN ANH TUẤN

Tháng Ngày Qua (không nơi xuất bản, Thạch Ngũ xb, 2021, 412 trang) là một tác phẩm không giống những hồi ký khác của giới tướng tá và tổng trưởng thứ trưởng, hay chính khách chuyên viên, nhà văn nhà báo... thời VNCH suốt nửa thế kỷ qua (1975-2025).

Tác giả hồi ức là Nguyễn Tường Nhung, con gái đầu lòng nhà văn Thạch Lam. Bà cũng là phu nhân của Ngô Quang Trưởng, vị tướng Tư Lệnh Quân Đoàn.

Nội dung của *Tháng Ngày Qua* cho thấy tác giả đã tự nhiên, thành thật và thẳng thắn không một hồi ký nào có thể sánh bằng! Nói cách khác, bản hồi ức này là tài liệu giá trị về dòng họ Nguyễn Tường và về tiểu sử Trung Tướng Ngô Quang Trưởng, Tư Lệnh Quân Đoàn I&Quân Khu I.

Trước hết, *Tháng Ngày Qua* cho thấy tình yêu nam nữ thời VNCH trong sáng, giản bó, thủy chung, mà không kém phần nồng nàn trong bối cảnh chiến tranh. Người chồng đêm ngày lo việc giữ nước. Người vợ lo lắng tính toán từng bữa ăn hàng ngày. Hạnh phúc của họ là năm bữa nửa tháng người chồng mới có hoàn cảnh và thì giờ về nhà nghỉ đêm. Hãy nghe một phụ nữ hơn 80 tuổi kể lại sự xúc động của bà khi thấy bóng người chồng quân nhân trở về nhà: *“Vừa bước ra phòng khách, tìm tôi như ngừng đập. Chàng đã bất ngờ trở về. Chàng đang ở đó, chàng của tôi. Tôi khựng lại, không bước thêm được bước nào.”*

Trong *Tháng Ngày Qua* còn rất nhiều đoạn văn nồng nàn hơn nữa. Và độc giả sẽ bất ngờ thấy tình cảnh như vậy mà hai người trong cuộc vẫn chấp nhận và coi là bình thường.

Bây giờ thì độc giả của *Tháng Ngày Qua* thấu hiểu vì sao Trung Tướng Ngô Quang Trưởng gầy ốm. Lý do là mỗi buổi sáng, Ông chỉ ăn cháo trắng với muối đường và một ly trà nóng pha đậm (tr. 264). Khi lên trực thăng thăm các tiền đồn hay chỗ đóng quân có khi đến đúng giờ ăn trưa họ mời, tướng Trưởng không bao giờ ở lại ăn. Đại úy Hòa, sĩ quan tùy viên của Ông cho biết hai thầy trò thường nhịn đói không có bữa ăn trưa (tr. 264).

Sinh hoạt quân sự hàng ngày của Tướng Ngô Quang Trưởng khiến tôi nhớ đến *Hịch Tướng Sĩ* của Đức Trần Hưng Đạo soạn năm 1285 trong *Việt Nam Sử Lược* tái bản lần thứ nhất năm 1928: *“Ta đây, ngày thì quên ăn, đêm thì quên ngủ, ruột đau như cắt...”* (trang 118, Tủ sách TAT). Và chợt nghĩ, có thể Tướng Trưởng trong thế kỷ XX cũng gầy ốm như Đức Thánh Trần trong thế kỷ XIII chẳng?!

Sách ghi lại nhiều chi tiết về đời sống thanh bạch một cách tự nhiên của gia đình Trung Tướng Ngô Quang Trưởng suốt từ khi Ông là một đại úy Nhảy Dù cho đến khi Ông giữ trọng trách Tư Lệnh một quân đoàn, *một điều quan trọng là không nhận quà biếu của bất cứ ai.* (tr. 157)

Xin ghi lại một chi tiết điển hình nơi trang 265: *“Món thịt gà là món mọi người ưa thích nhất, nhưng giá một con gà khoảng hơn một nghìn cho cả nhà không đủ, mà mua hai con thì nhiều tiền quá. Tiên chợ mỗi ngày đã chỉ định chỉ có một ngàn, vì vậy món thịt gà thường vắng bóng trong những bữa ăn. Tướng Tư*

Lệnh một vùng mà thức ăn hàng ngày cũng phải tính toán vì còn phải để dành một ít."

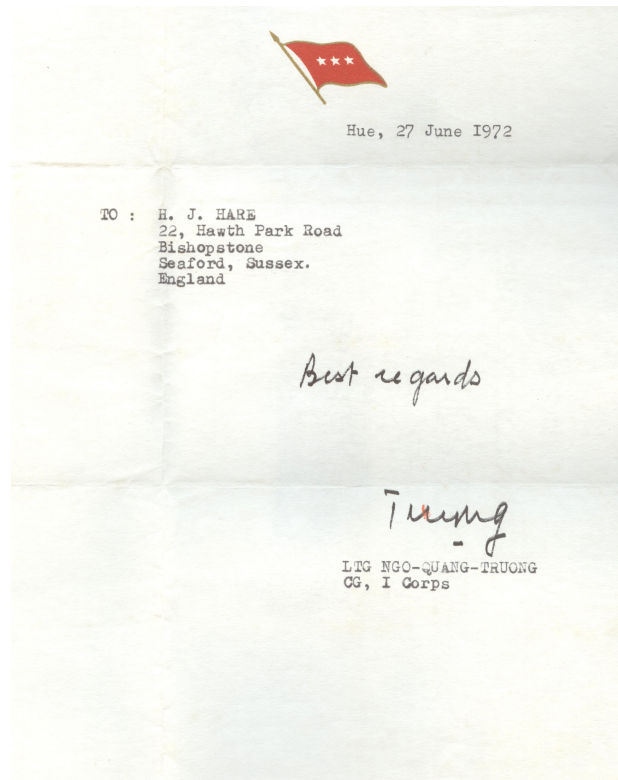
Hồi ức **Tháng Ngày Qua** đề cập rất ít đến sự sụp đổ của chế độ Việt Nam Cộng Hòa. Tác giả chỉ kể lại hai mệnh lệnh mà Trung Tướng Ngô Quang Trưởng Tư Lệnh Quân Đoàn I nhận được từ thượng cấp nơi trang 205.

Một, là khoảng đầu tháng Ba năm 1975 Tướng Trưởng về Sài Gòn họp, được biết chính phủ dự tính sẽ rút quân đến Tuy Hòa và đó là ranh giới mới của miền Nam. Tổng Thống Thiệu căn dặn Tướng Trưởng phải giữ kín không tiết lộ cho các Tư Lệnh Sư Đoàn, các Tỉnh Trưởng cũng như Hải Quân và Không Quân việc bỏ miền Trung và

Hai, là tác giả Nguyễn Tường Nhung ngồi kế bên chồng đang nghe điện thoại, Bà nghe được một MẬT LỆNH (tác giả in chữ IN) Tướng Trưởng phải một mình âm thầm ra đi bỏ lại tất cả (tất cả đây là những sĩ quan cấp chỉ huy chức vụ quan trọng)!

Về phản ứng của các tướng tá di tản, tác giả ghi nhận tại đảo Guam mỗi ngày có nhiều người đến. Một số sĩ quan tác giả biết như Đại Tá Bầu (Nguyễn Hữu Bầu), Thiếu Tướng Hiệp (Phan Hòa Hiệp), Trung Tướng Thi (Lâm Quang Thi) và nhiều người nữa. Tác giả kể: *"Sau bữa ăn tôi mấy người đó hay tụ lại nói chuyện... Trong khi các ông trò chuyện, tôi hơi ngạc nhiên vì không thấy vẻ lo âu, đau buồn và không thấy bàn tán về chuyện đầu hàng, mất Việt Nam..."* (trang 221).

Phu nhân Tướng Trưởng chỉ ngạc nhiên, nhưng có lẽ nhiều độc giả thấy... buồn!

Hơn 100 trang hình ảnh gia đình trong gia phả, còn letterhead của Tư Lệnh Quân Đoàn I với đầy đủ cấp bậc, chức vụ và chữ viết tay chữ ký cùng ngày tháng mới thích hợp trong sách về Trung Tướng Ngô Quang Trưởng. (Bộ sưu tập TAT)

Về hình ảnh, ý nghĩa nhất là tấm ảnh con trai của Tướng Ngô Quang Trưởng rải tro thân phụ trên đỉnh đèo Hải Vân nơi trang 252. Ảnh chụp ghi được khoảng khắc lớp tro đang bay trên không gian giữa đèo và biển. Hình ảnh thật đẹp và rất quý đối với người thân trên dương thế!

Nhưng hình ảnh phổ biến trong sách phải là hình ảnh liên hệ tới nội dung hồi ức. Chọn lựa hình ảnh, vì thế, phải cẩn thận. Một thí dụ nơi trang 316 có hình Tướng Ngô Quang Trưởng chụp chung với tướng bản Nguyễn Văn Toàn và tướng hèn Nguyễn Cao Kỳ là một thất cách!

Người viết sách phổ biến cho công chúng phải phân biệt rạch ròi cái chung với cái riêng. Vì thế, *Phần IV. Hình ảnh gia đình và thân hữu* gồm 100

trang ảnh riêng tư của vợ chồng con cái cháu chắt dâu rể bạn bè... không cần thiết vì chỗ thích hợp nhất của chúng là gia phả của một tộc họ.

Cuối cùng, *Tháng Ngày Qua* dĩ nhiên chưa phải là toàn bích vì do một ngòi bút lần đầu xuất hiện trước công chúng. Nhưng tôi chỉ chất chính một chi tiết về danh từ. Hậu duệ của Tự Lực Văn Đoàn đã “cười thầm” khi nghe tả hữu gọi bà là *Phu Nhân* (tr. 148) và “lạ tai” khi nghe hai chữ *Tư Dinh* nơi trang 152. Vậy tại sao lại có nhân xưng đại danh từ *Ngài* lập đi lập lại để chỉ người chồng cả đời bên nhau (tr. 311-12)?!

Cách nay đúng 70 năm, năm 1955, Phủ Tổng Thống thời Đệ Nhất Cộng Hòa đã có thông tư cấm các viên chức phủ bộ sử dụng danh xưng *Ngài* khi đề cập đến Tổng Thống Ngô Đình Diệm. Ngày nay, danh từ *Ngài* tái xuất giang hồ tại Hà Nội nên đúng là hợp thời thượng, nhưng... quê mùa lắm!

Trần Anh Tuấn

(Trong Sử Việt Tại Bắc Mỹ 1975-2025)

5.9.2025